

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA DEN HAAG

**Directoraat-generaal Klimaat
en Energie**

Directie Klimaat

Bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres

Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr

00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)

F 070 378 6100 (algemeen)

www.rijksoverheid.nl/ezk

Datum 3 juli 2019

Betreft Budgettair overzicht en benodigde wet- en regelgeving Klimaatakkoord

Ons kenmerk

DGKE-K /19166374

Geachte Voorzitter,

De vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat heeft mij op maandag 1 juli jl. (kenmerk: 2019Z13808/2019D28544) verzocht om een budgettair overzicht van het Klimaatakkoord en een wetgevingsagenda. In deze brief ga ik, mede namens de minister van Financiën, in op dit verzoek.

Budgettair overzicht

Uw Kamer heeft gevraagd om een budgettair overzicht van het Klimaatakkoord, waarin in het bijzonder wordt ingegaan op de ODE, de SDE+ en SDE++ en de vraag hoeveel geld vanuit de SDE+ en SDE++ de industrie naar verwachting zal ontvangen, gerekend in de beschikte bedragen tot en met 2030. Het budgettair overzicht is als bijlage toegevoegd. Hieronder wordt ingegaan op het totaaloverzicht van de ODE-inkomsten en de SDE++ uitgaven tot en met 2030, waarbij specifiek wordt ingegaan op de sector industrie.

Tabel 1 Totale opbrengst ODE (bedragen in lopende prijzen in € mln.)

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Totaal	1.730	2.411	2.648	2.692	2.839	3.062	3.198	2.983	2.970	2.991	3.226	3.411
w.v. industrie	160	388	426	433	457	493	515	480	478	481	519	550

Tabel 2 Totale beschikbare middelen SDE+(+) (bedragen in lopende prijzen in € mln.)

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Totaal	1.742	2.471	2.764	2.810	2.951	3.172	3.305	3.085	3.000	3.016	3.246	3.426
w.v. CO2-reductie industrie	0	0	0	50	100	200	250	300	350	400	475	550

Totaal

In tabel 1 en 2 worden de totale opbrengst van de ODE en de beschikbare middelen voor de SDE+(+) weergegeven. De opbrengsten van de ODE zijn daarbij grofweg gelijk aan de beschikbare middelen voor de SDE+(+). De beschikbare middelen SDE+(+) zijn exclusief de middelen uit de begrotingsreserve, zoals ook genoemd in de startnota.

Industrie

In de brief met het voorstel voor het Klimaatakkoord (Kamerstuk 32813, nr. 334) heeft het kabinet aangegeven de lasten van huishoudens te verschuiven naar het bedrijfsleven door de verdeling van de ODE van 50/50 aan te passen naar een verdeling van één derde/twee derde ten gunste van huishoudens; door de vormgeving van de ODE-schuif worden mkb'ers met een relatief laag verbruik die zich in de 1e en 2e schijf bevinden ontzien. De bijdrage van de industrie is weergegeven in tabel 1 en bedraagt in de periode 2020-2030 ruim € 5 miljard.

Het kabinet faciliteert bedrijven bij investeringen onder andere door het beschikbaar stellen van SDE+(+)-subsiemiddelen om de uitrol van CO₂-reducerende technieken die nu nog niet rendabel zijn te versnellen. Daarmee komt maximaal € 550 miljoen in 2030 beschikbaar voor technieken die op dit moment geen onderdeel zijn van de reguliere SDE+.

In de doorrekening van de CO₂-heffing geeft PBL aan dat de verwachte subsidie aan de industrie €490 miljoen in 2030 bedraagt, ervan uitgaand dat 80% van het initiële reductiepotentieel wordt ontsloten. Dit verschilt op twee punten van de bedragen in tabel 2:

1. Het PBL rekent, anders dan het kabinet, in constante prijzen (prijspeil 2018). Het kabinet rekent in lopende prijzen.
2. Het PBL verwacht dat er in 2030 buiten de gemaximeerde € 550 miljoen voor CO₂-besparende technieken in de industrie, nog aanvullende middelen uit de SDE++ ter beschikking komen voor hernieuwbare energie.

Uitgaande van de berekeningen van het PBL is de verwachting dat de industrie in de periode 2020-2030 naar verwachting ca. 3 miljard euro uit de SDE++ ontvangt om de 14,3 Mton CO₂-reductie te halen.

Benodigde wet- en regelgeving

Op basis van de motie Yesilgöz-Zegerius en Jetten (Kamerstuk 30 196, nr. 595) heeft het kabinet bij de uitwerking belemmerende wet- en regelgeving als dwarsdoorsnijdend thema behandeld. Alle tafels hebben op basis hiervan geïnventariseerd welke maatregelen raken aan bestaande wet- en regelgeving danwel waar er behoefte is aan nieuwe wet- en regelgeving. Of, in hoeverre en wanneer er daadwerkelijk sprake is van aanpassing van wet- en regelgeving op basis van maatregelen uit het Klimaatakkoord moet veelal in de uitwerking blijken. Een alomvattende wetgevingsagenda op basis van het Klimaatakkoord is op dit moment niet te geven.

Dat neemt niet weg dat er op een aantal punten wel duidelijk is dat er sprake zal zijn van nieuwe wetgeving of aangepaste wetgeving. Eerder heb ik uw Kamer geïnformeerd over de wetgevingsagenda energietransitie (Kamerstuk 30 196, nr. 566), waarin verschillende voorgenomen wijzigingen van de Elektriciteitswet 1998, de Gaswet, de Warmtewet, de Wet windenergie op zee en de Mijnbouwwet worden toegelicht. Verschillende maatregelen die in het Klimaatakkoord zijn opgenomen hebben betrekking op deze wetgevingsagenda, zoals de afspraak dat in de Warmtewet 2.0 meer duidelijkheid wordt gegeven over de marktordening van warmtenetten. Onderdeel van deze wetgevingsagenda is bovendien een tranche waarin aanvullende wijzigingen op basis van het Klimaatakkoord worden verwerkt.

Daarnaast zullen als gevolg van het Klimaatakkoord ook wijzigingen van de Omgevingswet nodig zijn. Deze wijzigingen zullen naar verwachting raken aan zowel ruimtelijke aspecten in de Omgevingswet als meer energie- en milieu-gerelateerde aspecten. Het betreft hier verschillende normen rond bijvoorbeeld energiebesparende maatregelen en efficiëntie van processen.

Tot slot zullen de fiscale maatregelen uit het Klimaatakkoord moeten worden verwerkt in de fiscale wetgeving. Zo is afgesproken dat de CO₂-heffing voor de industrie zal worden ondergebracht in de Wet belasting op milieugrondslag. Deze heffing moet in 2021 in werking zijn. De aanpassingen in de ODE waarmee de tarieven worden aangepast naar een verdeling een derde huishoudens en tweederde bedrijven en waarmee uit de ODE ook CO₂-reducerende technieken kunnen worden gefinancierd zullen in het pakket Belastingplan 2020 worden meegenomen. Ditzelfde geldt voor de maatregelen die het kabinet heeft aangekondigd rond de energiebelasting en een deel van de fiscale stimulering van elektrisch vervoer.

Naast de bovengenoemde aanpassingen van wetgeving zijn er ook andere wetten die mogelijk moeten worden aangepast als gevolg van het Klimaatakkoord. Het is belangrijk nu eerst de uitvoering te starten en met partijen de maatregelen verder uit te werken voordat hier meer duidelijkheid over gegeven kan worden.

Zoals gezegd is het op dit moment niet mogelijk een alomvattende wetgevingsagenda op basis van het Klimaatakkoord te maken. Wel streef ik ernaar om als bijlage bij het Klimaatplan dat ik uw Kamer aan het einde van het jaar zal aanbieden een nader overzicht te bieden van de wetgeving die moet worden aangepast om uitvoering te geven aan het Klimaatakkoord.

Eric Wiebes
Minister van Economische Zaken en Klimaat

Bijlage

Budgettair overzicht Klimaatakkoord

Hierbij een budgettair overzicht van de maatregelen uit het Klimaatakkoord met eerst de uitgaven en daarna de lasten. Overige dekkingsbronnen voor de lastenkant van het Klimaatakkoord zijn een verhoging van de overdrachtsbelasting niet-woningen van 6% naar 7% en het vervallen van de dekking CO2-minimumprijs. Ook vindt er deels dekking aan de uitgavenzijde plaats. De precieze invulling van deze dekkingsbronnen wordt nog uitgewerkt en wordt bij Miljoenennota 2020 gepresenteerd.

Uitgaven Klimaatakkoord (+ is extra uitgaven, prijzen 2019)	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Gebouwde omgeving													
warmtefonds	250	10	20	30	30	80	80	80	80	80	80	80	
middelen VNG	150												
pilots aardgasvrije wijken		70	70	60	20	10		30	30	15			
opschaling aardgasvrije wijken/bovenregionale warmtenetten								15	15	30	45	45	
innovatieprogramma Gebouwde omgeving		25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	
renovatieversneller		5	5	15	25	35	45						
inzet Klimaatvelop inkomsten/uitgaven schuif tbv verduurzaming huurwoningen		-100	-100	-100	-70	-70	-70	-70	-70	-70	-70	-70	
verduurzaming huurwoningen		-50	-50	-50	-50								
verduurzaming huurwoningen		50	50	50	50								
Totaal	400	10	20	30	30	80	80	80	80	80	80	80	
Mobiliteit													
fietsparkeren			25	25	25								
extra middelen voor tweedehands EV			15	20	30	35							
duurzame energiedragers		15	15	15	15	15	15	15	10	10	10	10	
duurzame logistiek		15	15	15	15	40	35	30	30	20	20	20	
verduurzaming personenmobiliteit		10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	
elektrisch vervoer		6	6	6	6	6	4	0	0	0	0	0	
stimuleringsregeling bestel		22	32	25	73	41	14	0	0	0	0	0	
inzet Klimaatvelop		-40	-40	-40	-40	-40	-40	-40	-40	-40	-40	-40	

aanpassing via Infrastructuurfonds	-24	3	-9	-80	-122	19	38	39	49	46	43
kosten aanschafsubsidie particulier	5	16	20	28	39	44	0	0	0	0	0
inkomsten/uitgaven schuif tbv aanschafsubsidie	-5	-16	-20	-28	-39	-44	0	0	0	0	0
inkomsten/uitgaven schuif tbv Ontwerp Klimaatakkoord	-4	-41	-22	1	50	-57	-53	-49	-49	-46	-43
Totaal	0	40	45	55	35	0	0	0	0	0	0
Landbouw											
PAS/natura 2000	20	40	40								
vergroting CO ₂ opgave fosfaat en veenweide	70	70	40	40	40	30	30	30	30	30	30
methaan	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9
kas als energiebron	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
slimmer landgebruik	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6
voedselverspilling	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
onderzoek (nader toe te delen)	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
inzet Klimaatvelop	-30	-30	-30	-30	-30	-30	-30	-30	-30	-30	-30
Totaal	140	160	80	40	40	30	30	30	30	30	30
Industrie											
noodfonds		25	25	25	50						
pilots en demo waterstof (samen met Elektriciteit)	9	10	10	15	15	15	15	20	20	20	20
pilots en demo's verduurzaming industrie (o.a. elektrificatie en circulair)	51	60	70	85	85	85	85	80	80	80	80
inzet Klimaatvelop	-60	-70	-80	-100	-100	-100	-100	-100	-100	-100	-100
terugsluis CO ₂ heffing	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	0	25	25	25	50	0	0	0	0	0	0

Elektriciteit													
ondersteunende activiteiten wind op zee	10	10	10	10	18	18	18	18	18	18	18	18	
pilots waterstof (samen met industrie)	15	15	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	
pilots opslag en conversie	10	10	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	
pilots ruimtelijke integratie	10	10	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	
RES (samen met de gebouwde omgeving)	20	20											
inzet Klimaatvelop	-55	-55	-55	-55	-55	-55	-55	-55	-55	-55	-55	-55	
inzet begrotingsreserve duurzame energie	-10	-10	-10	-10	-18	-18	-18	-18	-18	-18	-18	-18	
Totaal	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Uitgavetekort	400	150	245	180	150	205	110	110	110	110	110	110	0
w.v. gedekt bij Voorjaarsnota	400	130	155	90	100	155	110	110	110	110	110	110	
Resterend	0	20	90	90	50	50	0	0	0	0	0	0	
SDE+-middelen* dekking uit ODE	0	0	125	222	396	581	664	753	826	888	942	985	

* Hiervan gaat maximaal 550 mln. in 2030 naar CO₂-reducerende technieken in de industrie. Industrie kan ook meedingen naar andere categorieën in SDE+.

Daarnaast is er vanaf 2021 100 mln. per jaar beschikbaar voor ISDE.

** De uitvoeringskosten van de Belastingdienst moeten nog in kaart worden gebracht en worden gedekt uit het pakket. Wanneer de middelen zijn vrijgegeven aan de vakdepartementen, worden de uitvoeringskosten van de Belastingdienst gedekt door het vakdepartement.

***Het totaalbedrag klimaatvelop industrie is leidend. Afhankelijk van de concrete aanvragen van partijen kan jaarlijks worden besloten om de onderlinge verdeling te wijzigen. Daarnaast zal periodiek worden geëvalueerd of herijking van subthema's nodig is met het oog op de opgave richting 2030 en 2050. Daarbij zal in ieder geval worden bezien of het wenselijk is om een deel van de middelen te benutten voor extra inzet op kostenreductie met het oog op in aanmerking kunnen komen voor SDE++.

Lasten Klimaatakkoord (+ is lastenverzwaring, prijzen in jaar van invoering)	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Gebouwde omgeving												

Verlaging energiebelasting elektriciteit in combinatie met verhoging belastingvermindering (schuif gas en elektriciteit)	-508	-617	-721	-819	-927	-1033	-1131	-1108	-1086	-1063	-1046
Verhoging energiebelasting gas (schuif gas en elektriciteit)	508	617	721	819	927	1033	1131	1108	1086	1063	1046
verlaging energierekening	-785	-908	-916	-943	-984	-1009	-969	-967	-971	-1014	-1049
Verhoging ODE 3e/4e schijf	440	483	491	518	559	584	544	542	546	589	624
Inkomsten/uitgaven schuif tbv verduurzaming huurwoningen	-50	-50	-50	-50							
Inzet reserve EIA	50	50	50	50							
Totaal	-345	-425	-425	-425	-425	-425	-425	-425	-425	-425	-425
Mobiliteit											
<i>Stimuleringspakket nulemissie personenauto's</i>											
MRB: verlaagd tarief (plug-in hybride) elektrische personenauto's	1	-149	-177	-208	-246	-229	-32	-34	-39	-46	-57
BPM: vrijstelling vaste voet EV	-12	-15	-17	-21	-30	0	0	0	0	0	0
Bijtelling: korting op percentage en verlagen cap/begrenzing	28	8	3	-4	-3	-26	22	40	60	71	82
Inkomsten/uitgaven schuif tbv Aanschafsubsidie particulier	-5	-18	-22	-30	-42	-48	0	0	0	0	0
Inkomsten/uitgaven schuif tbv Ontwerp Klimaatakkoord	-4	-44	-24	1	54	-62	-57	-53	-53	-50	-46
BPM (gedrag)	31	-286	-331	-354	-444	-529	-112	-4	-6	45	-22
Accijnsderving (gedrag)	1	-41	-85	-134	-196	-266	-262	-231	-195	-154	-138
Energiebelasting (gedrag)	-1	15	31	50	69	89	81	64	45	22	10
<i>Dekkingspakket nulemissie personenauto's</i>											
Versoberen MRB fossiele bestelbus	0	19	39	58	78	55	53	51	49	45	42
Accijnsverhoging diesel	0	72	72	143	141	140	132	126	118	106	100
Vrijval Autobrief II	0	126	142	164	196	196	196	196	196	196	196
Roettax	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Gedragseffect dekkingspakket	0	-5	-3	-16	-22	-7	-58	-36	-39	-64	-36
Totaal	43	-314	-368	-348	-441	-682	-32	122	141	176	134
Elektriciteit											

Resterende dekking herijking CO ₂ -minimumprijs elektriciteitsopwekking	-64
Industrie CO ₂ -heffing	- - - - - - - - - -